

পাঠ : ২৩

নিৰ্বাচন আৰু নিৰ্বাচনী প্ৰক্ৰিয়া

মূল অৰ্থত :

- নিৰ্বাচন কি এই বিষয়ে জনা।
- নিৰ্বাচনৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বিষয়ে বুজি পোৱা।
- ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰধান ৰাজনৈতিক দলসমূহৰ বিষয়ে থূলমূল আভাস পোৱা।
- ভাৰতবৰ্ষৰ নিৰ্বাচন প্ৰক্ৰিয়াৰ বিষয়ে অৱগত হোৱা।
- গণতন্ত্ৰত শাসক আৰু বিৰোধী দলৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে ধাৰণা পোৱা।

তোমালোকে আগৰ পাঠত 'গণতন্ত্ৰ'ৰ ওপৰত সম্যক ধাৰণা লাভ কৰিলাইক। নিৰ্বাচন গণতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থাৰ এটা অন্যতম দিশ। এখন গণতান্ত্ৰিক চৰকাৰ গঠন কৰিবৰ বাবে নিৰ্বাচন অপৰিহাৰ্য।

এই পাঠটোৰ জৰিয়তে নিৰ্বাচনো কি, এই বিষয়ে জানি লওঁ আহা। নিৰ্বাচন জনসাধাৰণৰ মত প্ৰকাশৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ মাধ্যম। ভোটৰসকলে নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে সাংবিধানিক পদ্ধতিৰে তেওঁলোকৰ মাজৰ পৰা প্ৰতিনিধি বাছি পঠিওৱা প্ৰক্ৰিয়াটোকে নিৰ্বাচন বুলি কোৱা হয়।

ভাৰতবৰ্ষত ১৮ বছৰ বয়সৰ ওপৰৰ সকলো নাগৰিকে ভোটাধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিব পাৰে। ইয়াত ধৰ্ম, বৰ্ণ, ভাষা, লিংগ, ধনী, দুখীয়া নিৰ্বিশেষে সকলো লোকে ভোটাধিকাৰ লাভ কৰে বাবে ইয়াক সাৰ্বজনীন প্ৰাপ্তবয়স্ক ভোটাধিকাৰ বোলা হয়।

নিৰ্বাচনৰ প্ৰকাৰ :

নিৰ্বাচন দুই প্ৰকাৰ—

- (ক) প্ৰত্যক্ষ নিৰ্বাচন
- (খ) পৰোক্ষ নিৰ্বাচন।

প্ৰত্যক্ষ নিৰ্বাচন :

যি নিৰ্বাচনত ভোটাৰসকলে পোনপটীয়াভাবে ভোটদান কৰি প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচন কৰে তেনে নিৰ্বাচনক প্ৰত্যক্ষ নিৰ্বাচন বোলে। এই নিৰ্বাচনত ভোটাৰসকল ব্যক্তিগতভাবে ভোটকেন্দ্ৰলৈ যায়। ভোটকেন্দ্ৰত তেওঁলোকে বিভিন্ন প্ৰাৰ্থীৰ মাজৰ পৰা নিজৰ পছন্দৰ প্ৰাৰ্থীক ভোট দি নিৰ্বাচিত কৰি লয়।

পৰোক্ষ নিৰ্বাচন :

যি নিৰ্বাচনত ভোটাৰসকলে নিজে অংশগ্ৰহণ কৰাৰ সলনি তেওঁলোকৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিসকলে নিৰ্বাচনত অংশগ্ৰহণ কৰে তেনে নিৰ্বাচনক পৰোক্ষ নিৰ্বাচন বোলে। উদাহৰণস্বৰূপে ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতি আৰু উপ-ৰাষ্ট্ৰপতিক পৰোক্ষভাৱে নিৰ্বাচন কৰা হয়। এই নিৰ্বাচনত জনসাধাৰণে প্ৰত্যক্ষভাৱে নিৰ্বাচিত কৰি পঠিওৱা সাংসদ আৰু ৰাজ্যিক বিধানমণ্ডলৰ সদস্যসকলে অংশগ্ৰহণ কৰে।

ৰাজনৈতিক দল :

গণতন্ত্ৰৰ এক অন্যতম অংগ হ'ল ৰাজনৈতিক দল। গণতান্ত্ৰিক পদ্ধতিৰে নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত কৰিবলৈ হ'লে ভোটাৰসকল যিদৰে অপৰিহাৰ্য ঠিক তেনেদৰে ৰাজনৈতিক দলসমূহো অপৰিহাৰ্য। প্ৰতিনিধিত্বমূলক গণতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থাত ৰাজনৈতিক দলে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে।

আমাৰ দেশত নিৰ্দিষ্ট আদৰ্শৰ ভিত্তিত প্ৰতিষ্ঠিত বহুকেইটা ৰাজনৈতিক দল আছে। তাৰে কিছুমান ৰাষ্ট্ৰীয় দল আৰু কিছুমান আঞ্চলিক দল।

নিজস্ব মতাদৰ্শক প্ৰাধান্য দি দেশব্যাপী থকা সংগঠনৰ ভিত্তিত সাধাৰণতে একো একোটা ৰাজনৈতিক দল গঢ়ি উঠে। এটা ৰাজনৈতিক দলে ৰাষ্ট্ৰীয় দল হিচাপে মৰ্যাদা লাভ কৰিবলৈ হ'লে নিৰ্বাচনী আয়োগৰ স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত হোৱাৰ উপৰি তিনিখন বা ততোধিক ৰাজ্যৰ নিৰ্বাচনত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিবৰ বাবে পঞ্জীয়নভুক্ত হ'ব লাগে।

ৰাষ্ট্ৰীয় দলৰ ভিতৰত কিছুমান দল হ'ল— ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ, ভাৰতীয় জনতা পাৰ্টি, ভাৰতৰ কমিউনিষ্ট পাৰ্টি, বহুজন সমাজ পাৰ্টি আদি।

আনহাতে কোনো ৰাজ্যৰ আঞ্চলিক স্বাৰ্থত গুৰুত্ব দি অঞ্চলটোৰ আৰ্থ-সামাজিক, সাংস্কৃতিক বিকাশৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি কিছুমান দল গঠন হয়। এই দলসমূহে যেতিয়া নিৰ্বাচন আয়োগৰ স্বীকৃতি লাভ কৰে তেতিয়া তাক আঞ্চলিক দল বোলে।

আঞ্চলিক দলসমূহৰ ভিতৰত কিছুমান দল হ'ল— অসম গণ পৰিষদ (অসম), আকালি দল (পঞ্জাব), তেলেগু দশম পাৰ্টি (অন্ধ্ৰপ্ৰদেশ) আদি।

জানি থওঁ আহা :

‘নিৰ্দিষ্ট নীতিৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত, একে আদৰ্শৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ সাংগঠনিকভাৱে নাগৰিকসকলে যেতিয়া কোনো সংস্থা গঢ়ি তোলে আৰু সাংবিধানিক উপায়েৰে চৰকাৰ গঠন কৰাৰ প্ৰচেষ্টা চলায় তেতিয়া তাক ৰাজনৈতিক দল বুলি কোৱা হয়।’

চমু উত্তৰ দিয়া :

- প্ৰত্যক্ষ নিৰ্বাচন কি?
- পৰোক্ষ নিৰ্বাচনৰ দ্বাৰা আমাৰ দেশত কাক নিৰ্বাচন কৰা হয়?
- ৰাষ্ট্ৰীয় দল কি?
- আঞ্চলিক দল কাক বোলে?

নিৰ্বাচন প্ৰক্ৰিয়া :

নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত কৰিবলৈ কিছুমান বিশেষ প্ৰক্ৰিয়া আছে। তলৰ আলোচনাৰ পৰা এই বিষয়ে জানি লোৱা।

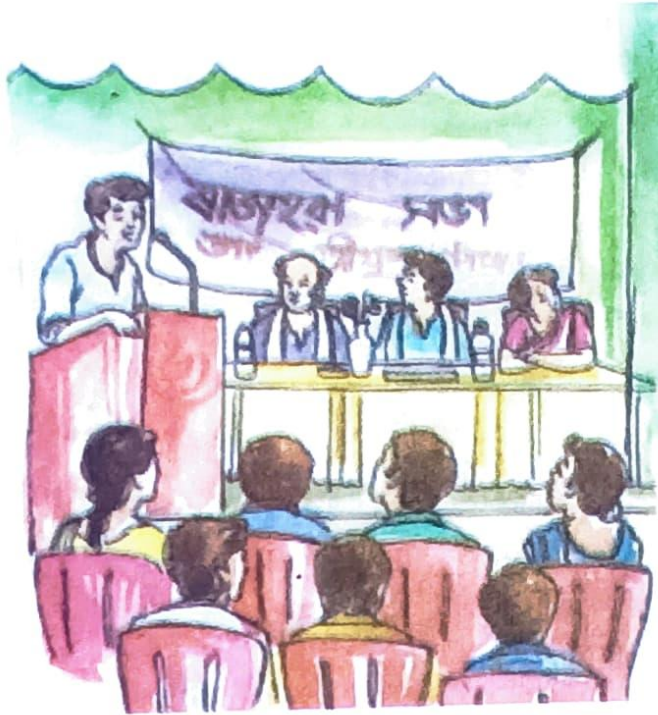
ভাৰতবৰ্ষত বিভিন্ন নিৰ্বাচন পৰিচালনা কৰিবলৈ ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে কেন্দ্ৰত এখন নিৰ্বাচনী আয়োগ গঠন কৰি দিয়ে। এই আয়োগত এজন মুখ্য নিৰ্বাচনী আয়ুক্ত আৰু দুজন নিৰ্বাচনী আয়ুক্ত থাকে। মুখ্য নিৰ্বাচনী আয়ুক্তজনক ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে নিয়োগ কৰে। ঠিক তেনেদৰে ৰাজ্যসমূহতো একোখন ৰাজ্যিক নিৰ্বাচনী আয়োগ গঠন কৰা হয়। নিৰ্বাচনৰ কাম-কাজ সুচাৰুৰূপে পৰিচালনা কৰিবৰ বাবে এই আয়োগে কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ লগত আলোচনা কৰি নিৰ্বাচনৰ তাৰিখ

আৰু কাৰ্যসূচী প্ৰস্তুত কৰে। নিৰ্বাচনৰ বাবে মনোনয়নপত্ৰ দাখিলৰ তাৰিখ, মনোনয়নপত্ৰ পৰীক্ষা আৰু প্ৰত্যাহাৰৰ তাৰিখ, নিৰ্বাচনৰ ফলাফল ঘোষণা কৰাৰ তাৰিখো আয়োগে নিৰ্ধাৰণ কৰে। নিৰ্বাচনী আয়োগৰ নীতি-নিৰ্দেশনাসমূহ কঠোৰ। নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত হ'বলগীয়া ঠাইত নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে আয়োগে কেতবোৰ নিৰ্বাচনী আচৰণবিধি বলৱৎ কৰে যাতে মুক্ত আৰু নিকা নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত কৰিব পাৰি। বিধি উলংঘাকাৰীৰ ওপৰত আয়োগে বিহিত ব্যৱস্থা ল'ব পাৰে।

নিৰ্বাচনী আয়োগে নিৰ্বাচনৰ দিন ঘোষণা কৰাৰ পাছত ৰাজনৈতিক দলসমূহে তেওঁলোকৰ নিজ দলৰ প্ৰাৰ্থীক নিৰ্বাচনত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিবলৈ মনোনীত কৰে।

নিৰ্বাচনৰ সময়ৰ কাম-কাজবোৰ তোমালোকে বাৰু মন কৰিছানে?

ৰাজনৈতিক দলসমূহে নিজ দলৰ হৈ প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিবলগীয়া নেতাজনক লগত লৈ নিজ নিজ সমষ্টিত ৰাজহুৱা সভা অনুষ্ঠিত কৰি দলৰ লক্ষ্য, উদ্দেশ্য, ভৱিষ্যতৰ কৰ্মপন্থা ৰাইজৰ আগত দাঙি ধৰে। তদুপৰি নিৰ্বাচনী প্ৰচাৰ অভিযানৰ বাবে দলৰ কৰ্মীসকলে ভোটাৰসকলৰ ঘৰে ঘৰে গৈ নিজৰ প্ৰাৰ্থীজনক ভোট দিবলৈ অনুৰোধ জনায়। ভোটৰ তালিকাত পৰিয়ালৰ প্ৰাপ্তবয়স্কসকলৰ নাম আছে নে নাই তাক নিশ্চিত কৰে। নিজ দলে ভৱিষ্যতে কৰিবলগীয়া কৰ্মৰাজি ইজ্তাহাৰ হিচাপে প্ৰকাশ কৰি ৰাইজৰ মাজত বিতৰণ কৰে। কিছুমান দলীয় সমৰ্থকে দলৰ প্ৰতীক, বেনাৰ আৰু প্ৰাৰ্থীক লৈ চাইকেল, মটৰচাইকেল আদিৰ সমদল উলিয়াই নিৰ্বাচনী সভা অনুষ্ঠিত কৰে।

নেতাজনক ৰাজ্যপালে চৰকাৰ গঠন কৰিবলৈ আহ্বান জনায়। যেতিয়া কোনো ৰাজনৈতিক দলে একক সংখ্যাগৰিষ্ঠতা (আধাতকৈ বেছি আসন লাভ কৰা) নাপায় তেতিয়া ৰাজ্যপালে বিবেচনা কৰি বিধানসভাৰ ভিতৰৰ আটাইতকৈ বেছি আসন লাভ কৰা দলটোৰ নেতাজনক চৰকাৰ গঠন কৰিবলৈ আমন্ত্ৰণ জনায়। আনহাতে এনে পৰিস্থিতিত কেতিয়াবা কেইবাটাও দল লগলাগি এটা জেঁট সৃষ্টি কৰে তাক মিত্ৰজেঁট বুলি কোৱা হয়। মিত্ৰজেঁটে তেওঁলোকৰ মাজৰ পৰা সমূহীয়াকৈ এজন নেতা নিৰ্বাচন কৰি লয়। যেতিয়া মিত্ৰজেঁটে বিধানসভাত তেওঁলোকক সংখ্যাগৰিষ্ঠ বুলি প্ৰতিপন্ন কৰি ৰাজ্যপালক চৰকাৰ গঠনৰ প্ৰস্তাৱ দিয়ে তেতিয়া ৰাজ্যপালে সেই জেঁটৰ নেতাজনক চৰকাৰ গঠন কৰিবলৈ আহ্বান জনায়। ৰাজ্যপালে চৰকাৰ

নিৰ্বাচন সুকলমে অনুষ্ঠিত কৰাৰ বাবে চৰকাৰী চাকৰিয়ালসকলক নিৰ্বাচন সম্পৰ্কীয় সকলো বিষয়ৰ ওপৰত আগতীয়াকৈ প্ৰশিক্ষণ দিয়া হয়। নিৰ্ধাৰিত দিনত প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত বিষয়াসকলে নিৰাপত্তাৰক্ষীসহ নিৰ্দিষ্ট ভোটকেন্দ্ৰত উপস্থিত হয়। ভোটগ্ৰহণ কেন্দ্ৰত নিৰ্বাচনী বিষয়া আৰু পৰ্যবেক্ষকৰ তত্ত্বাৱধানত ভোটাৰসকলে ইলেক্ট্ৰনিক ভোটদান যন্ত্ৰ (ই ভি এম) বা বেলট পেপাৰ যোগে ভোটদান কৰে।

এখন ৰাজ্যত বিধানসভাৰ নিৰ্বাচন হৈ যোৱাৰ পাছত কেনেধৰণে চৰকাৰ গঠন হয় জানি লোৱা—

ভোট গ্ৰহণৰ কিছুদিন পাছত ভোট গণনা হয়।

গণনাৰ অন্তত যি দলে সংখ্যাগৰিষ্ঠতা লাভ কৰে সেই দলৰ

জানি থওঁ আহা :

- অসম বিধানসভাৰ সদস্যৰ সংখ্যা ১২৬ জন।
- বৰ্তমান অসমত ত্ৰয়োদশ বিধানসভাৰ কাৰ্যকাল চলি আছে।

গঠনৰ বাবে আমন্ত্ৰণ জনোৱা দলটোৰ নেতাজনক মুখ্যমন্ত্ৰী হিচাপে নিযুক্তি দিয়ে। মুখ্যমন্ত্ৰীৰ নেতৃত্বত ৰাজ্যিক মন্ত্ৰী পৰিষদ গঠন হয়। বিধানসভাৰ কাৰ্যকাল যিহেতু পাঁচ বছৰ সেয়ে ৰাজ্যচৰকাৰৰ কাৰ্যকালো পাঁচবছৰৰ বাবে সীমিত।

স্বাধীনতাৰ পিছৰ পৰা অসমৰ মুখ্যমন্ত্ৰীসকলৰ নাম জানি লওঁ আহা

■ গোপীনাথ বৰদলৈ (১৯৪৬-১৯৫০)

■ শ্ৰীমতী আনোৱাৰা তাইমুৰ (১৯৮০-৮১)

■ বিষ্ণুৰাম মেধি (১৯৫০-১৯৫৭)

■ ৰাষ্ট্ৰপতি শাসন (১৯৮১-৮২)

■ কেশৱ চন্দ্ৰ গগৈ (১৯৮২)

■ বিমলা প্ৰসাদ চলিহা (১৯৫৭-১৯৭০)

■ ৰাষ্ট্ৰপতি শাসন (১৯৮২-৮৩)

■ হিতেশ্বৰ শইকীয়া (১৯৮৩-৮৫, ১৯৯১-৯৬)

■ মহেন্দ্ৰমোহন চৌধুৰী (১৯৭০-১৯৭২)

■ ৰাষ্ট্ৰপতি শাসন (১৯৯০-৯১)

■ প্ৰফুল্ল কুমাৰ মহন্ত (১৯৮৫-৯০, ১৯৯৬-২০০১)

■ শৰৎ সিংহ (১৯৭২-৭৮)

■ ডাঃ ভূমিধৰ বৰ্মন (১৯৯৬)

■ গোলাপ বৰবৰা (১৯৭৮-৭৯)

■ তৰুণ গগৈ (২০০১ পৰা ২০১৬)

■ যোগেন্দ্ৰ নাথ হাজৰিকা (১৯৭৯)

■ সৰ্বানন্দ সোণোৱাল (২০১৬ পৰা বৰ্তমানলৈকে)

■ ৰাষ্ট্ৰপতি শাসন (১৯৭৯-৮০)

বিধানসভাৰ দৰে সংসদৰ ক্ষেত্ৰতো নিৰ্বাচন আৰু চৰকাৰ গঠনৰ প্ৰক্ৰিয়া একে। সংসদৰ নিম্ন সদন অৰ্থাৎ লোকসভাৰ সদস্যসকলকো জনসাধাৰণে ভোট দি নিৰ্বাচিত কৰে। আমাৰ দেশৰ লোকসভাৰ সদস্যসংখ্যা মুঠ ৫৪৫। তাৰ ভিতৰৰ দুজন সদস্যক ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে মনোনীত কৰে। নিৰ্বাচনত সংখ্যাগৰিষ্ঠ আসন লাভ কৰা দলটোৰ নেতাজনক ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ গঠন কৰিবলৈ আমন্ত্ৰণ জনায়। ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে সেই দলৰ মুৰব্বীজনক প্ৰধানমন্ত্ৰী হিচাপে নিযুক্তি দিয়ে। প্ৰধানমন্ত্ৰীৰ নেতৃত্বত কেন্দ্ৰীয় মন্ত্ৰী পৰিষদ গঠন হয়। কেন্দ্ৰীয় মন্ত্ৰীসভাৰ কাৰ্যকালো পাঁচ বছৰ।

কেতিয়াবা কেতিয়াবা মিত্ৰজোঁটৰ মতানৈক্যৰ ফলত বা আন কোনো কাৰণত মন্ত্ৰীসভাই সদনত সংখ্যাগৰিষ্ঠতা হেৰুৱাব পাৰে। এনে পৰিস্থিতিত ৰাজ্যিক বিধানসভা বা লোকসভা ভংগ নকৰাকৈ ৰাজ্যপাল বা ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে বিবেচনা কৰি সদনত সংখ্যাগৰিষ্ঠতা লাভ কৰিব পৰা দলৰ নেতাজনক চৰকাৰ গঠন কৰিবলৈ আমন্ত্ৰণ জনাব পাৰে। যদি সেয়া সম্ভৱ হৈ নুঠে তেতিয়া তেওঁলোকে মন্ত্ৰীসভাৰ নিৰ্দিষ্ট কাল সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ আগতে চৰকাৰ ভংগ কৰি পুনৰ নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত কৰাৰ নিৰ্দেশ দিয়ে। এনে নিৰ্বাচনক মধ্যকালীন নিৰ্বাচন বোলে।

গণতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাত এনেদৰে নিৰ্বাচনৰ দ্বাৰা প্ৰতিনিধি প্ৰেৰণ কৰি চৰকাৰ গঠন কৰা প্ৰক্ৰিয়াক সংসদীয় গণতন্ত্ৰ বুলি কোৱা হয়।

চমু প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিয়া :

- নিৰ্বাচন কোনে পৰিচালনা কৰে?
- নিৰ্বাচনী আয়োগৰ দুটা কাৰ্য্যৱলী কোৱা।
- নিৰ্বাচনী প্ৰচাৰ কেনেদৰে কৰে?
- ভোটগ্ৰহণ কেন্দ্ৰ কোনে পৰিচালনা কৰে?
- ৰাজ্যৰ মুখ্যমন্ত্ৰীক কোনে নিযুক্তি দিয়ে?
- লোকসভাৰ আসনৰ সংখ্যা কিমান?

ক্ৰিয়াকলাপ :

- তোমালোকৰ বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সদস্যসকলক কেনেদৰে নিৰ্বাচন কৰা হয়? এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

গণতন্ত্ৰত বিৰোধী দলৰ ভূমিকা :

ইতিমধ্যে তোমালোকে জানিব পাৰিলা যে নিৰ্বাচনত যিটো দলে সংখ্যাগৰিষ্ঠতা লাভ কৰে সেই দলে চৰকাৰ গঠন কৰে। এনেদৰে চৰকাৰ গঠন কৰা দলটোক আমি শাসক দল বুলি কও। বাকী দলসমূহ বিৰোধী দল হিচাপে থাকে। সংসদীয় গণতন্ত্ৰত শাসক দলৰ দৰে বিৰোধী দলেও এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। বিৰোধী দল নোহোৱাকৈ গণতন্ত্ৰ কেতিয়াও সফল হ'ব নোৱাৰে। জনসাধাৰণৰ স্বাৰ্থ ৰক্ষাৰ বাবেই বিৰোধী দল শক্তিশালী হোৱা উচিত। এখন গণতান্ত্ৰিক দেশত বিৰোধী দলে কেনেদৰে ভূমিকা লয় চাওঁ আহা—

ৰাজনৈতিক সচেতনতা জগাই তুলি
মুক্ত আৰু প্ৰতিযোগিতামূলক
নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত কৰাত সহায় কৰে।

চৰকাৰে যদি জনকল্যাণমূলক আঁচনি
কাৰ্য্যকৰী নকৰে তেন্তে বিৰোধী দলে তাৰ
সমালোচনা কৰি আঁচনিসমূহ কাৰ্য্যকৰণৰ
বাবে সুস্থ জনমত গঠন কৰে।

আইন প্ৰণয়নৰ ক্ষেত্ৰত
গঠনমূলক পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়।
প্ৰয়োজন সাপেক্ষে দোষ-ত্রুটি
আঙুলিয়াই দিয়ে।

সদনৰ অধ্যক্ষৰ জৰিয়তে বিভাগীয়
মন্ত্ৰীসকলৰ পৰা বিৰোধী দলে কামৰ
খতিয়ান বিচাৰে...

মনত ৰাখিবলগীয়া কথা :

- ⊙ গণতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থাত ভোটৰসকলে নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ অন্তৰে অন্তৰে সাংবিধানিক পদ্ধতিৰে তেওঁলোকৰ মাজৰ পৰা প্ৰতিনিধি বাছি পঠিওৱা প্ৰক্ৰিয়াটোকে নিৰ্বাচন বোলে।
- ⊙ নিৰ্বাচন দুই প্ৰকাৰৰ- প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ।
- ⊙ নিৰ্দিষ্ট মতাদৰ্শক প্ৰাধান্য দি দেশব্যাপী অথবা ৰাজ্যব্যাপী থকা সংগঠনৰ ভিত্তিত একো একোটা ৰাজনৈতিক দল গঢ়ি উঠে।
- ⊙ ৰাজনৈতিক দল দুই ধৰণৰ। ৰাষ্ট্ৰীয় দল আৰু আঞ্চলিক দল।
- ⊙ সমগ্ৰ দেশৰ নিৰ্বাচন পৰিচালনা কৰিবৰ বাবে এখন নিৰ্বাচনী আয়োগ থাকে।
- ⊙ নিৰ্বাচনত সংখ্যাগৰিষ্ঠ আসন লাভ কৰি চৰকাৰ গঠন কৰা দলক শাসক দল আৰু বাকী দলবোৰক বিৰোধী দল বোলে।
- ⊙ অসম বিধানসভাৰ সদস্যৰ সংখ্যা ১২৬ গৰাকী।
- ⊙ লোকসভাৰ সদস্য সংখ্যা ৫৪৫ গৰাকী।
- ⊙ নিৰ্বাচনত যেতিয়া কোনো এটা দলে সংখ্যাগৰিষ্ঠ আসন লাভ কৰিব নোৱাৰে তেতিয়া কেইবাটাও দল লগলাগি মিত্ৰজোঁট গঠন কৰে।
- ⊙ চৰকাৰৰ কাৰ্যকাল সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ আগতে বিশেষ কাৰণত চৰকাৰ ভংগ হৈ পুনৰ নিৰ্বাচন হ'লে তেনে নিৰ্বাচনক মধ্যকালীন নিৰ্বাচন বোলে।
- ⊙ বিৰোধী দলে জনসাধাৰণক সচেতন কৰি চৰকাৰী আইন প্ৰণয়নত সহায় কৰে।

অনুশীলনী :

১। চমু উত্তৰ লিখা—

- (ক) বিধানসভাৰ সদস্যসকলক কোনে নিৰ্বাচিত কৰে?
- (খ) শাসক দল মানে কি?
- (গ) দেশত মধ্যকালীন নিৰ্বাচন কেতিয়া হয়?
- (ঘ) ৰাজ্য বিধানসভাৰ কাৰ্যকাল কিমান বছৰ?
- (ঙ) দুটা ৰাষ্ট্ৰীয় দলৰ নাম উল্লেখ কৰা?
- (চ) অসমৰ উল্লেখযোগ্য আঞ্চলিক দল এটাৰ নাম লিখা।

২। উত্তৰ লিখা—

- (ক) নিৰ্বাচনী প্ৰক্ৰিয়াটো কেনেধৰণৰ? বৰ্ণনা কৰা।

- (খ) গণতন্ত্ৰত ৰাজনৈতিক দলৰ কাৰ্যাৱলীসমূহ কি কি?
- (গ) গণতন্ত্ৰত বিৰোধী দলে কেনেকৈ চৰকাৰক নিয়ন্ত্ৰণ কৰে?
- (ঘ) গণতন্ত্ৰত নিৰ্বাচনৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে নে? যুক্তি দৰ্শোৱা।

৩। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা—

- (ক) ভাৰতৰ উপৰাষ্ট্ৰপতি প্ৰত্যক্ষ/পৰোক্ষভাৱে নিৰ্বাচিত হয়।
- (খ) লোকসভাৰ সদস্য সংখ্যা ৫৪৫/১২৬ জন।
- (গ) তেলেগু দেশম পাৰ্টি এটা আঞ্চলিক/ৰাষ্ট্ৰীয় দল।
- (ঘ) মুখ্যমন্ত্ৰীক ৰাজ্যপাল/ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে নিযুক্তি দিয়ে।
- (ঙ) বিধানসভাৰ কাৰ্যকাল ৭/৫ বছৰ।

৪। চমুটোকা লিখা—

- (ক) সাৰ্বজনীন প্ৰাপ্ত বয়স্ক ভোটাধিকাৰ
- (খ) নিৰ্বাচনী আয়োগ
- (গ) ৰাজনৈতিক দল।

৫। প্ৰকল্প:

শিক্ষক/অভিভাৱকৰ সহায় লৈ ২০১৬ চনৰ অসম ৰাজ্যিক বিধানসভা নিৰ্বাচনত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰা ৰাজনৈতিক দলসমূহৰ কোনে কিমান আসন লাভ কৰিলে উল্লেখ কৰি এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰা। উক্ত তালিকাৰ ভিত্তিত কোনটো দলে চৰকাৰ গঠন কৰিব পৰা যোগ্যতা অৰ্জন কৰিলে নিৰ্ণয় কৰা।

